

THE LARGEST
POLISH DAILY IN
U. S. A.
THE ONLY POLISH
A. B. C.
DAILY IN CHICAGO

Dziennik Związkowy

POLISH DAILY ZGODA

No. 112

Chicago, Ill., Poniedziałek, 13-go Maja (May), 1935

Rok XXVIII (Vol. XXVIII)

MARSZ. PIŁSUDSKI NIE ŻYJE

Cały Naród Polski Pograżony w Ciężkiej Żałobie

Życie i Czyny Marszałka Józefa Piłsudskiego

1867

Marszałek Józef Piłsudski

1935

W chaosie wielkiej wojny światowej, po orężnej walce z nieprzyjacielem zewnętrznym i wewnętrznym, powstawała do życia Rzeczpospolita Polska.

Dzień 11. listopada, 1918-go roku, to jakby oficjalne wypisanie na wszystkich mapach świata imienia Polski, opartej mocno o Bałtyk i piersi żołnierskie, o Naród i Wodza. To właściwe sfinalizowanie pierwszego etapu wytrwałej twórczej, ofiarnej pracy Polski żywej, która po krwawych doświadczeniach 1863-go roku zesłała w podziemia, aby stamtąd od czasu do czasu wybuchnąć, trysnąć krwią, zadziwić i przestraszyć.

Wolność!

Jakże mocne, a zarazem niebezpieczne słowo!

Wszakże tej samej złotej wolności broniła szlachta w wieku 18-ym, broniła jej jak źrenicy oka, nie dopuszczając do zaprzędania Rzeczypospolitej, tej samej Wolności bronili powstańcy 1830-go, 48-go i 63-go roku!

Historja Polski — to wątek smutnych rozdwojeń

NIEUBŁAGANA ŚMIERĆ ZABRAŁA POLSCIE WODZA I JEJ BUDOWNICZEGO

MARSZ. PIŁSUDSKI ZMARŁ PO CIĘŻKIEJ CHO- ROBIE WCZORAJ O GODZINIE 8:45 WIECZ.

Warszawa, 13. maja. (PAT.) Marszałek Józef Piłsudski zmarł wczoraj o godzinie 8:45 wieczorem, czas warszawski.

Warszawa, 13. maja. (Ob. Uniw.) Marszałek Józef Piłsudski zmarł wczoraj po ciężkiej chorobie od dłuższego czasu, w wieku 67 lat.

O niebezpiecznej chorobie Marszałka nie rozgłaszało ze względu na skutki, jakie wiadomości mogły wywierać na społeczeństwie. O groźnym stanie dowiedziano się dopiero w czasie przyjazdu francuskiego ministra spraw zagranicznych, Pierre Laval, na ważną konferencję. Laval miał spotkać się z Piłsudskim, lecz wizyta jego w Belwederze została skreślona w ostatnich dniach. Jako powód podano zasłabnięcie Marszałka Piłsudskiego. W biuletynie choroba była określona gripą.

Zgon Wodza armji polskiej i dyplomaty nastąpił w tym czasie, kiedy przeprowadzono reformy konstytucyjne i oczekiwano wyniesienia Go na najwyższy urząd w

Wszakże tej samej złotej wolności broniła szlachta w wieku 18-ym, broniła jej jak żrenicy oka, nie dopuszczając do zaprzędania Rzeczypospolitej, tej samej Wolności bronili powstańcy 1830-go, 48-go i 63-go roku!

Historja Polski — to watek smutnych rozdwojeń zbolalej duszy Narodu Polskiego. Nasi najwybitniejsi królowie z epoki przedrozbiorowej oraz nasi bohaterowie narodowi — to nietylko ludzie o wielkich zaletach wodzów, to przede wszystkim mądry psychologowie, co potrafilo owo tragiczne rozdwojenie duszy narodu wy-czuć, zrozumieć i zabiżnić. Pierwszy Marszałek Polski Odrodzonej do tych wielkich właśnie należał.

Józef Piłsudski urodził się w dniu 5. grudnia 1867 roku w majątku swoich rodziców — Żuławie, w ziemi wileńskiej. Gimnazjum kończy w Wilnie. Już tutaj rozpoczyna swą działalność: zakłada konspiracyjne kółko samokształceniowe. Należy zdać sobie sprawę z tego, że była to epoka, w której srożyli się jeszcze epigoni Murawjewa-Wieszatiela, carska Rosja mściła się za bunt styczniowy. Nie mieliśmy już państwa, odbierano nam szkoły polskie. Na uniwersytet, na medycynę, Piłsudski wyjeżdża do Rosji, do Charkowa. Może dlatego, żeby poznać najgroźniejszego z wrogów swojej Ojczyzny, a może dlatego, żeby w jego państwie rozpocząć z nim bezpardonową walkę.

Przez Rosję Romanowych szły wówczas powiewy wolnościowe. Budziła się inteligencja rosyjska. Krzepły idee, rzucone przed kilkudziesięciu laty przez dekabrystów.

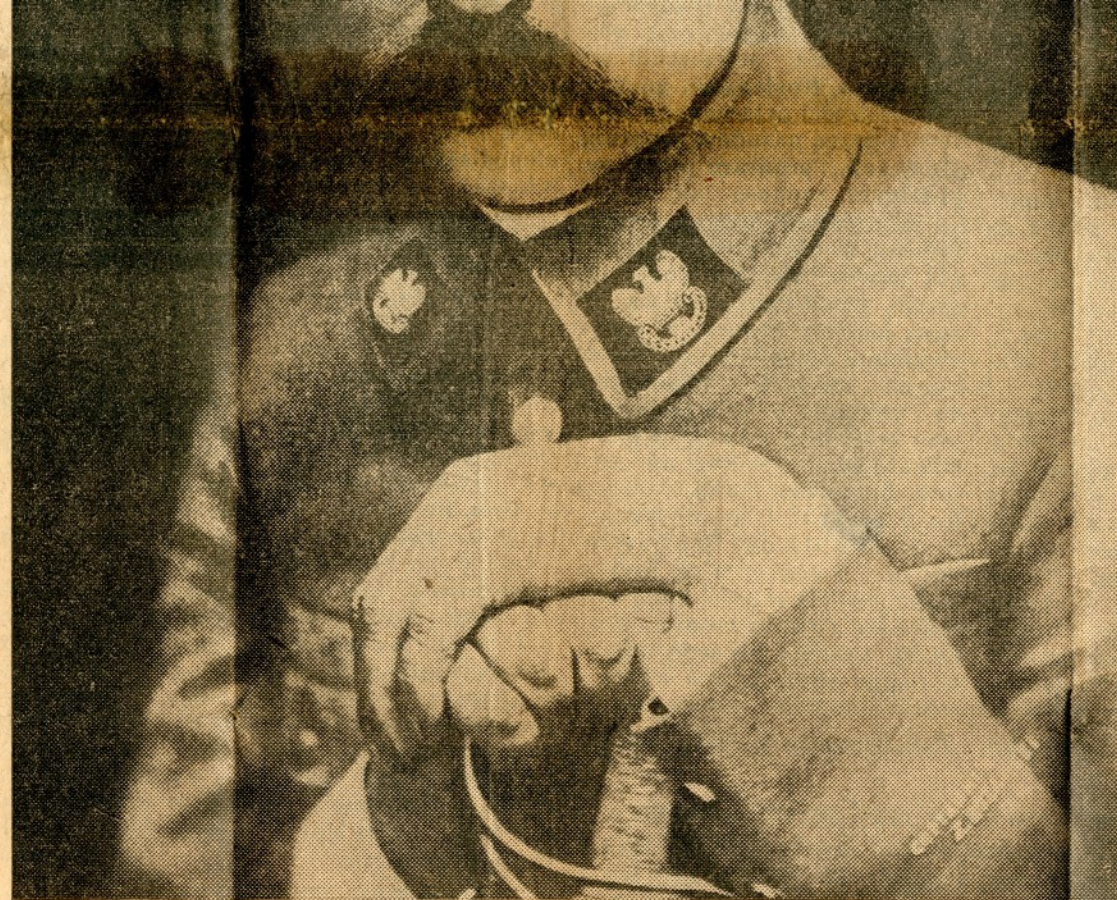
Młodzież akademicka w pierwszym rządzie żywo reagowała na te przemiany, jakie zachodziły w społeczeństwie rosyjskim. Ona to bardzo często powodowała lub przyspieszała ten proces uświadamiania, demokratyzowania „matuszki Rosji”. Powstawały kółka, organizacje konspiracyjne. Dochodziło do rozruchów studenckich. Piłsudski, młody, impulsywny, inteligentny — nie mógł pozostawać widzem tylko. Władze uniwersyteckie uprzedzają go. Nie dużo to pomaga.

W kilka miesięcy po zamieszkach studenckich w r. 1886, gdzie występuje jako jeden z najczynniejszych inspiratorów, zostaje Piłsudski wyrzucony przez władze uniwersyteckie z uczelni. I to bez prawa wstąpienia na jakąkolwiek inną w granicach rozległej monarchii rosyjskiej.

W rok później Piłsudski zostaje nagle aresztowany. Okazało się, że w Petersburgu zdekonspirowano tajną organizację, do której należał brat Józefa — Bronisław Piłsudski. U przyszłego Marszałka Polski znaleziono kilka listów brata. To wystarczyło, aby w drodze administracyjnej skazać niewinnego w gruncie rzeczy człowieka na 5 lat zesłania na Sybir. Brata Piłsudskiego skazano na 15 lat katorgi, którą odbył w Sachalinie.

19-letni Piłsudski powędrował więc na Sybir. Obecnie termin ten, tak często używany obok kajdan i t. p. atrybutów naszego męczeństwa narodowego, stracił na znaczeniu, spowszedniał. Ale wystarczy, jeśli uprzytomnimy sobie, że drogę kilku tysięcy kilometrów, od Tiumienia do Irkucka, musieli więźniowie przebyć pie-szo w warunkach, ubliżających godności ludzkiej — aże-

(Dokończenie na str. 2-iej)

Marsz. Piłsudski o Żołnierzu Wychodźstwa i Czynie Polonii Ameryk.

W decydujących momentach wojny światowej na froncie we Francji stanął w okopach Błękitny Żołnierz polskiego wychodźstwa. Zahartowane w bojach dywizje Armii Polskiej we Francji, po zawieszeniu broni na froncie zachodnim, krwawiły jeszcze długo na rubieżach polskich, walcząc pod naczelnym dowództwem Marszałka Piłsudskiego o granice Rzeczypospolitej Polskiej.

Jak cenili ochotnika polskiego z Ameryki leżący dziś na marach Wódz Narodu Polskiego, ówczesny Naczelnik Państwa, świadczy najdobitniej jego rozkaz pożegnalny po spełnionej służbie. Dokument ten jest oceną największego Czynu Polonii Amerykańskiej, ofiarności naszego Wychodźstwa i zarazem ogniwem, łączącym nas z działalnością Wielkiego Bojownika o Niepodległość Polski. Brzmi on jak następuje:

Żołnierze!

Oddani pracy przy olbrzymich wzniosłościach w Stanach Zjednoczonych, otoczeni bogatym rozkwitem życia i przepychem wspaniałych warunków oraz nieobliczalnych możliwości, jakich tyle nastrocza Ameryka, na pierwszy głos, na pierwsze wezwanie Polski, porzuciliście wszystkie korzystne widoki przyszłości i wstąpiliście do polskich szeregów. Jakiż to głos sprawił, że nie pomni osobistych wygod, bezpieczeństwa i obfitych korzyści, wybraliście ciężką służbę wojenną, zdala od waszych ognisk rodzinnych? Jakiż to rozkaz spowodował, że mogąc waszą krwią, męstwem, odwagą i życiem zasługiwać się wspaniałej stronie świata, tej, która wam może dać obfity chleb, przyszliście tu służyć krajowi, który w porównaniu z Ameryką jest krajem ubogim i doświadczonym przez los tysiącem cierpień i braków?

(Dokończenie na stronie 2-giej.)

jego w Belwederze została skreślona w ostatnich dniach. Jako powód podano zasłabnięcie Marszałka Piłsudskiego. W biuletynie choroba była określona grypą.

Zgon Wodza armii polskiej i dyplomaty nastąpił w tym czasie, kiedy przeprowadzono reformy konstytucyjne i oczekiwano wyniesienia Go na najwyższy urząd w państwie po rezygnacji prezydenta Mościckiego. Nowa konstytucja, jak wiadomo, koncentruje wielką władzę w rękach prezydenta.

Natychmiast po oznajmieniu o zgonie członkowie rządu zostali wezwani na nadzwyczajną sesję.

Nagła śmierć Piłsudskiego wstrząsnęła całą Europą, a całą Polskę pogrążyła w ciężkiej żałobie. Prezydent Mościcki zarządził poczynienie przygotowań do pogrzebu ukochanego przez naród polski „Dziadka” i Wielkiego Męża stanu.

GENERAL KASPRZYCKI MIANOWANY MINISTREM SPRAW WOJSKOWYCH

Warszawa, 13. maja. — Wedle informacji warszawskiego korespondenta „Chicago Tribune,” p. Donald Day, zgon Marszałka Piłsudskiego nastąpił wczoraj o godzinie 8:45 wieczorem wskutek komplikacji choroby.

Śmierć 67-letniego Marszałka przyszła niespodzianie. Po Warszawie szybko rozeszły się pogłoski, jako kryzys spowodował atak uremji. Pierwsze wiadomości o śmierci poczęły kursować już o godzinie 9-ej wieczorem, gdy pożegnalne przyjęcie dla ambasadora francuskiego, opuszczającego Polskę za kilka dni, zostało nagle odwołane.

Po ulicach krążyły specjalne patrole policyjne z poleceniem niedopuszczenia do jakichkolwiek zamieszek, jakie mogłyby ewentualnie powstać z powodu śmierci Piłsudskiego.

Na wiadomość o śmierci o godzinie 11-ej wieczorem przed Belwederem poczęły zbierać się tłumy publiczności. A 50 minut później radio przerwało swój zwykły program, oznajmiając:

„Marszałek Piłsudski nie żyje.”

W wydanym komunikacie ubiegłego tygodnia oznajmiono o zapadnięciu Marszałka Piłsudskiego na grypę. Był to pierwszy komunikat urzędowy o złym stanie Jego zdrowia od 1931-go roku, gdy Marszałek był zmuszony udać się na wyspę Maderę.

Według pierwotnego planu, Piłsudski miał konferować osobiście z francuskim ministrem spraw zagranicznych Lavalem w sprawie zachodzących różnic między Francją a Polską, wpływających z zawartego przed kilku dniami francusko-sowieckiego paktu o wzajemnym niesieniu pomocy, tudzież o ogólnej sytuacji we wschodniej Europie. Lecz Marszałek był zasłabły, by wziąć udział w dyskusjach, wobec tego Laval odjechał do Moskwy bez zobaczenia się z polskim mężem stanu.

Marszałek Piłsudski zmarł w dziewiątą rocznicę pamiętnego zamachu stanu w dniu 12-go maja, 1926 r.

W ostatnich gabinetach Marszałek Piłsudski dzierżył tekę ministra spraw wojskowych. Na jego miejsce w rządzie został mianowany gen. Tadeusz Kasprzycki, a inspektorem generalnym armii gen. Edward Rydz-Śmigły, obaj bliscy przyjaciele Piłsudskiego.